

III. ГОДИНА

№ 28

1 Октомври 1888

МЕДИЦИНСКО СПИСАНИЕ

ИЗДАВА

ВАРНЕНСКОТО МЕДИЦИНСКО ДРУЖЕСТВО

Излиза на 1, 10 и 20 число съки мъсецъ

ЦЪНАТА ЗА ГОДИНА

Въ България 8 лева

Въ странство $8\frac{1}{2}$ « златни

ПОДПИСКИ СЕ ПРИЕМАТЪ

ВЪ РЕДАКЦИЯТА НА

«Медицинско Списание», Варна

РЕДАКЦИОННИЙ КОМИТЕТЪ:

Д-ръ Юрановъ

„Пюсюллиевъ

Д-ръ Севровъ

Ивановъ.

СЪДЕРЖАНИЕ: Болестта у нас въ България. — Често ли се сръща у нас „Лепра“ или той изречената „Elephantiasis Grecorum“? — Училищата и институтите.

ПОПУЛЯРНА МЕДИЦИНА

или

ДАВАНIE ПОМОЧЪ НА БОЛИИ И РАНЕНИ ВЪ ОТСЪЖТСТВИЕ

ИА ЛЪКАРЪ.

(Продължение отъ брой 27.)

Пръхояща треска. Тъзи треска се явява слѣдъ едно сълио уморяване, или вслѣдствие на продължително стоеене на горѣщо сълънце, или отъ промъзване на храната, или отъ продължително безсъние и др. Тя бива много легка и трае отъ единъ до осемъ дни. Признаците ѝ сѫ сълѣдующите: обядо тѣлесно изнемощение, тѣжение или болѣние глава, отвръщение къмъ храната, обикновено язика бива печнѣсть, кожата е го-

ръща и пулса с бързъ. Болниятъ тръбва да пази диета, да стои на спокойствие у дома си и да пие омекчителни тезани като напр. тизана отъ гума, отъ яченикъ, отъ ябълки или пъкъ лимонада; ако ли болестта се продължи, тогава да се прави баня възтона сутренъ и вечеръ. Корема тръбва да не биде натоварена, за това е добръ да се правятъ една или двѣ омекчителни клоzми ежедневно.

Тифусна треска (тежка болесть). Тази болесть не извадиашъ, а малко по малко; болниятъ се чувствува ослабналъ, не му се ще ирита де работи, ирита да яде, главата му тъжи и то боли, вечеръ го обзематъ тръпки, пощемъ е безспособенъ, по пъкъ има и попосъ (сюргюпъ). Това положение може да трае пъколко дни и посълѣ болниятъ лѣга на постели. Други ижте още отъ самото начало болниятъ лѣга; треската става непрекъсната, но винаги тя се осилва вечерно време, или пъкъ къмъ разсъмване. Корема бива подутъ, болезненъ при притискане, а като се притиска дясната му част, произвежда се единъ шумъ на гуркане. При осилването на треската пощемъ болниятъ яченва да бълнува, даже и да буйствува; денемъ тѣзи явления или исчезватъ, или биватъ въ слаба степенъ. Болниятъ често иматъ кръвотечение отъ посътъ. Непрекъсната сж рѣдки и военци и по пъкъ биватъ смъсени съ кръвъ. Кожата е обикновено много горѣща особено кожата на корема; на време бива суха, а на време покрита отъ потъ. По нея се появяватъ малки червеникави пятна като лещени зърица, които по пъкъ биватъ въ голъмо количество; твърдъ често се появяватъ и твърдъ малки прозрачни мѣхурчета. Въ много болни къмъ края на болестта се забѣлѣзватъ гнили мѣста на задницата; причината на това е че болниятъ постоянно е лѣжащъ на гърбътъ си и не е билъ пречистянъ. Тръбва прочее болниятъ да се държатъ винаги чисто и да се обръщатъ често да лѣжатъ ту на едната, ту на другата страна. Много отъ болниятъ не дочуватъ; други пъкъ се оплакватъ че ушиятъ имъ фучатъ. Много отъ болниятъ кашлятъ и кашлицата бива толкова по силна колкото болестта е по тежка.

Язика е червенъ, сухъ, даже възчеренъ; зъбите сѫ покрити отъ единъ черенъ слой; ноздрите сѫ сухи и прахкави. Поносътъ е единъ отъ най обикновеннитѣ припадки. Често се забѣлѣжватъ и спазми.

Отъ тежката болѣсть страдають посече младите хора. Тя се забѣлѣжва даже въ двѣгодишни дѣца; но по често се срѣща отъ деветъ до четиринаесетъ години; а у хора които сѫ минали четиридесетъ години, тя се срѣща много на рѣдко. Человѣкъ страдае отъ тѣзи болѣстѣ обикновено единъ пѣтъ презъ живота си. Тя е твърдѣ заразителна. Тя се развива или отъ заразяваніе, или отъ пиеене нечиста вода, или отъ дишане на гнилостни испарения, или на разваленъ въздухъ въ една малка стая гдѣто живѣятъ много души. Младежи които отиватъ въ голѣми градове, като напр. Парижъ, често се разболѣватъ отъ тежката болѣсть. То показва че въздуха въ голѣмите градове е по малко чистъ отъ колкото въ малките градове и въ селата. Такива младежи за да могатъ да павликатъ на развалениетъ въздухъ въ голѣмите градове и слѣдователно да се избавятъ отъ тѣзи болѣстѣ, трѣбва да си избиратъ добро жилище, да се обличатъ и хранятъ добре и да водятъ много редовенъ животъ. Отъ тѣзи болѣстѣ могатъ сѫщевременно да се разболѣватъ много души; тогава тя бива епидемическа. Въ случай на епидемия, градските и окрѣжните власти трѣбва добре да издиратъ причините които сѫ я породили, като се допитатъ до опитните лѣкарѣ, особено онѣзи които се занимаватъ съ обществената икономика. Често единъ градъ се заразява отъ тежка болѣсть по причина че гиризитъ му сѫ прѣниълъ съ гнили вещества, които трѣбва първомъ да се обеззаразятъ и тогава да се исхвирлятъ. Другъ пѣтъ тѣзи болѣстѣ се появява отъ пресъхването на нѣкои локви при голѣмите лѣтни горѣщини. Въ този случай трѣбва да се наспии хлориста варъ върху конещата каль и тѣзи място да се преобърнатъ или на ливади или на земя за работение. Тежката болѣсть може да се развие отъ гиенепето на лешове на домашни животни, ако тѣ сѫ хвърлены близо до жилищата; това става още по опасно

когато владѣе върху добитъка нѣкоя лоша болѣсть. Когато лѣтно време нѣкоя рѣка пресъхне на половина и оболо иеа остава вонеща каль, тежката болѣсть пакъ може да се развие; това се забѣлѣжва често въ градоветѣ.

Въ тѣзи случаи трѣбва да се употребляватъ алкалически хлорури. Длѣжностъ на администрацията е да се распореди щото тѣлата на умрѣлите отъ тежка болѣсть да се обливатъ съ спирни раствори отъ варовъ или натриевъ хлоруръ и въ ковчега да се тури смѣсъ отъ трици и варовъ хлоруръ за да се въспре течението на заразните жидкости. Властита трѣбва да обяви на населението че многочисленните събрания въ време на епидемия сѫ опасни, защото така болѣствата може лесно да се разпространяватъ и да се увеличи числото на жертвите; такивато събрания трѣбва даже строго да се запретятъ.

Тежката болѣсть е една отъ най-лошите, за това трѣбва отъ рано да се повика лѣкаря. Противъ иеа сѫ полѣзни хладките бани или промивания съ студена вода за да се намали горѣцницата. Колкото е по горѣца кожата, толкова и промиванията трѣбва да се правятъ по често. Вжтрѣшно се дава на болниятъ да пие тизана отъ кина или инькъ кининъ. Правятъ се 2--3 омекчителни клизми на денъ; даватъ се омекчителни и кисловати тизани, а като храна се дава на всѣки 4--5 часа по малко кисело млѣко.

Тежката болѣсть трае отъ 15 дни до 6 седмици; болниятъ който е прѣкаралъ тѣзи болѣстъ бива въобще много слабъ и му трѣбва да се пази да иде твърди ястиesta не само въ време на болѣствата но и нѣколко време подиръ прѣминуването ѹ. Особено да се пази отъ плодове.

Блатни трески. Тѣзи трески се отличаватъ отъ другите съ това, че тѣ дохождатъ обикновено въ опредѣлени часове. Тѣхните пристънни състои отъ трѣпки, послѣ горѣцница и се свършва съ озобilenъ потъ. Пикучъта бива червена и остава осадъкъ. Между пристънните пулса бива редовенъ и здравието е почти нормално. Тѣзи трески траятъ нѣколко дни, но ако не се лѣкуватъ тѣ могатъ да се продължатъ съ години. Тѣ се

причиняватъ отъ миазми, които се испаряватъ отъ блатата или отъ залежни землища. Тъх хващатъ всѣкъи день или презъ денъ или презъ двадесет и пр. Въ топлите страни тъзи трески често биватъ злокачествени и уморяватъ болниятъ често въ първиятъ, вториятъ или третиятъ пристъпъ; и ионеже тъзи пристъпи могатъ да се послѣдватъ въ кратко време, то трѣбва още въ края на първиятъ пристъпъ да се даде на болниятъ голѣма доза кининъ, напр. единъ грамъ въ половина чаша сладка вода, която исчива по една гъжтка на всѣки 5—6 минути. Обикновенниятъ пристъпи могатъ да се въсиратъ ако се турятъ 5—6 сухи баники задъ шията или мѣжду плѣшките и се държатъ половина или три четверти отъ часа. Най доброто лѣкарство противъ блатните трески е кината или кинина. Кинина се дава по 50 сантиграмма или наведнажъ или пъкъ на всѣки 2 часа по 10 сантиграмма като се начене да се дава 10 часа преди да дойде треската. Слѣдъ като прѣмине болѣствата трѣбва още нѣколко дни да се дава кининъ. Ако болѣствата не прѣмине, то значи или че лѣкарството (кинина) не се е давало доста дълго време или пъкъ дозата му е била малка.

Противъ тъзи трески има и друго лѣкарство, то е минемора. Това лѣкарство само лѣкари може да даде и аптекаря не го отпуща безъ лѣкарско предписание. Д-ръ Буденъ и препоръчва слѣдующий съставъ: зема се 1 грамъ минеморъ (acid. arsenic.) и се вари единъ четверть часъ въ единъ литъръ (1000 гр.) вода, послѣ се прибавя равно количество вино или настой отъ кафе. Двадесетъ грамма отъ този смѣксъ съдѣржа единъ сантиграммъ минеморъ, която доза е достаточна въ умъренитетъ климати, а въ топлите мѣста да се дава два, три и даже петъ и пъти повече, защото тамъ треските биватъ по оназиси. Тъзи 20 грамма трѣбва да се раздѣлятъ на 4—5 приема и да се дава по единъ на всѣки часъ, като се смѣтне така щото послѣдниятъ приемъ да се испие два часа преди пристъпа. Ако треската е скорошна това лѣкарство ще се продължи до 8 дни, но ако е отдавнешна трѣбва да се продължи до 1—2 мѣсяца. Въ сѫщото време болниятъ трѣбва добре да се храни, да яде печено мясо и да пие вино.

Преди откритието на кипата треската се е лъкувала съ разни бурени, които и сега могат да се употребяватъ особено отъ бъдното население, защото за тъхъ не се исватъ разноски.

Сухи листа отъ пелинъ 8 до 16 грамма сварени въ вода.

Римска лайкучка, 2 до 6 до 8 грамма въ прахъ. Тя се употребявала още отъ дръвните Гърци и Римляни, особено противъ преривнатъ невралгии.

Центаврия (различе) се употребява като пелиния. Тий също и корена отъ гепциана (Линцура) е много полъзенъ противъ трескитъ. Дава се ситепъ прахъ отъ 4 до 8 грамма, а ако се вари, тръбва да се земе двойно повече.

Горчива трева отъ 1 до 2 грамма въ прахъ или пъкъ отъ 4 до 8 гр. ако се вари.

Листа или кора отъ маслиново дърво въ прахъ 8 грамма; ако ли се вари зема се двойно.

Кората отъ двѣ-три годишни клонове на върба е също много добра. Дава се отъ 15 до 30 грамма въ прахъ.

Кората отъ бодливата слива, 6 до 8 грамма въ прахъ.

Всичкитъ тъзи прахове или възвари тръбва да се зематъ на 4—5 пъти отъ частъ на частъ и да се свършватъ единъ или два часа преди настъпването на треската.

Тайни трески. Тъзи трески се отличаватъ съ това че тѣ трайтъ малко и хващатъ болниятъ въ време на сънътъ Тѣ сѫ отъ родътъ на блатните трески. Тъхъ лѣкаря може да распознае; лъкуватъ се като блатните трески.

Холера. Холерата се появява въ Индия при обстоятелства подобни на ония, които по настъпление произвеждатъ тежка болѣсть и блатни трески, на Истокъ произвеждатъ чума, въ топлите страни по брайморскитъ брѣгове произвеждатъ желта треска. Тѣзъ болѣсть произлиза отъ вонещите испарения на гипюци органически вещества. Тя е не само най-лоша отъ злокачествените болѣсти, но е и отъ най-заразителните, защото тя може да обиколи свѣта безъ ни най-малко да изгуби силата си. Рускиятъ войски въ битките се противъ народите въ кав-

казът съ прънесли холерата въ Русия и Полша, а отъ тамъ тя се е распространила и по цѣла Европа. Ако Англичаните обръщаха по голѣмо внимание на обществената игиена въ Индия, холерниятъ епидемии би ставали по на рѣдко и по слаби. Въ сѫщото време когато владѣе холера въ Индия и Персия, ако Русия си затвори границите къмъ тѣзи страни, распространението на тѣзи болѣстъ къмъ Европа би се спрѣло.

Населението трѣбва да се учи какви мѣрки трѣбва да зема когато владѣе иѣкоя епидемия и какъ да подава помощъ на болнитѣ. Богатите и спромасите трѣбва да се глѣдатъ еднакво добре. Ако напр. въ една община се разболѣватъ нѣколько души отъ холера и никой не стива да имъ окаже помощъ, тогава какво може да послѣдва? Материнитѣ които тѣзи болни изхвирлятъ чрезъ блюване или поносъ ще заразятъ не само жилището имъ, но и околността и тѣй въ цѣлата община въ скоро време ще се разсѣе болѣсть и смърть. Такива болни процес не трѣбва да се напуштатъ, а да имъ се оказва помощъ: освѣнъ лѣковетѣ които се даватъ на болнитѣ, трѣбва да се бади въ стантѣ съ хлоръ, да се промънява често въздухътъ, да се наливатъ хлористи раствори въ испражненията и блюванията на болнитѣ, а ако болниятъ умрѣ, трѣбва трупътъ му добре да се обеззарази; по такъвъ начинъ могжть да се спасяватъ и семействата на болнитѣ и цѣлата община. Разумѣва се че и властъта въ подобни случаи трѣбва много да помога. Когато се иеяви холера, не е достаточио само да се зематъ мѣрки както при всѣка друга епидемия, напр. да се пази чистота, да се опушожатъ заразнитѣ мяста, да се хранятъ хората добре понеже се знае че бѣдниятъ и гладниятъ человѣкъ бива винаги първа жертва на заразителната болѣсть; даже не е достаточио да се дава помощъ на болнитѣ въ домътъ имъ, да се запрѣтятъ събранятията въ черкви, площици, театра и пр., но трѣбва пѣщо повече, трѣбва да се заставятъ онѣзи хора които иматъ възможность да се отстранятъ отъ градътъ въ всичкото време болкото трае болѣстъта, а за бѣдните семейства, които обикновено живѣятъ въ неудобни къща, да се

поправяять обширни баращи отвън градът и болкото с възможно да възвишиено място. Той правяте Англичанинъ въ Шидия. Щомъ се появи холера въ някой градъ, тъ веднага го напушташ и отиваш да живеяте въ високи, планински места до гдѣто болестта исчезне. Въ високите места въздухътъ бива по чистъ и тамъ иназмитъ неиматъ голъма сила.

Обикновено преди появяванието на холерата заболява се изъ между населението единъ видъ попосъ паречень холерина. Щомъ се появи този попосъ трбва веднага да се лъкува. Въ отсѫтствие на лъкаръ, болниятъ може да зема по 5—6 капки лауданумъ на едно парче захаръ единъ часъ преди всѣко ядене; може сѫщо да си направи една малка пищестена клизма, въ която да тури 4 или 5 капки лауданумъ. Освѣнъ това болниятъ трбва да се оцапи съ фланелей и да пази редовностъ въ яденитето; да яде умъренно и то пъща който може лесно да смила.

Когато се появи холерата съ всичките си признаки: блюване, бѣлизникови испражнения, сгърчове, истиване, посипвание, горѣщи болки въ чѣрвата, припадвание, болниятъ преди пристиганието на лъкаръ трбва да се потопи въ бания отъ 40 сантиметра даже до 45 сантиметра и послѣ малко по малко да се поохлади водата. Единъ холериченъ може да претърпи единъ и половина часъ даже два часа една 38 или 40 сантиметра бания. Когато болниятъ се успокои, може още да стои въ банита, но водата не трбва да има повече отъ 35 сантиметра температура. Ако болниятъ оцапа банита си, ти може да се обеззарази съ 30 или 40 грамма варовъ хлоруръ. Холеричните много обичатъ прѣсна или ледена вода; такава може да имъ се дава, но въ твърдѣ малко количество, а по па често. Има случаи гдѣто вече посинѣли холерични сѫ били излѣкувани съ общіи растривания съ топло вино отъ кина, което много добре дѣйствува противъ сгърчовете; въ сѫщото време се е давало на болниятъ да пиятъ раствори отъ кининъ и опрумъ (афпонъ) и чиста вода. Разумѣва се че при такава една болѣсть лъкаръ трбва да опредѣли лѣченитето.

Подагра. Тази болестъ зависи отъ единъ особенъ темпераментъ; тя повечето бива наследствена, но може да се добие чрезъ единъ мяръкъ, лъчилъ животъ и твърдъ изобилио хранение. Кожата на такива болни не работи достаточно за да може да поддържа кръвта въ нормалните й условия, или пъкъ тя е въ несъстояние да испълни трудътъ който и налага изобилиото хранение. Кръвта на подагриците е гъста. Подаграта се появява най много въ малките стави, но тя може да се появи и въ всички органи като стомаха, бългите дробове, сърдцето, мозъка и въ таъкъв случай тя може бързо да причини смъртъ. Обикновение подаграта доходжа съ пристъпи на всъки 6 месеца или на всъка година и трае отъ няколко дни до няколко седмици а даже и месеци. Когато трае много тя произвежда напаколо болниятъ стави затвърдности като кости, споредъ които затвърдности ставите ставатъ неподвижни. Хроническата подагра не се явява въ видъ на пристъпи, тя бива постоянно; тя неизстяно мачи своите жертви. Когато пристъпа на подаграта се свирчила, никучта остава червеникъвъ или бълзинскивъ осадъкъ, въ същото време се появява и изобиленъ, критически потъ.

Отъ горѣказаното лъсно се разбира че за да може или да се избѣгне пристъп на подаграта, или той да се намали, трѣбва да се нази единъ въздържанъ, но въ сѫщото време дѣятеленъ животъ. Подагриците трѣбва да посятъ вълини дрѣхи върху кожата. Тѣ трѣбва въобще да се откажатъ отъ всѣко спиртни питие. Ти трѣбва да ядатъ малко и полека и винаги да не си доядатъ, а да ставатъ отъ маса още малко гладни. Единъ знаменитъ Италианецъ отъ 15-ий вѣкъ, Корнарио, на 35-годишна възрастъ страдалъ отъ болки въ стомаха, болки, постоянна треска, петърнима жажда и ималъ често пристъпи отъ подагра, казвали сѫза него че ще умрѣ на скоро. Той обаче бързо извивналъ да яде на денъ само 12 унции твърда храна: хлѣбъ, супи, яични желътици, месо или риба и инаяль 14 унции вино. Въ продължение на няколко месеца той съвършенно оздравѣлъ, не е ималъ вече подагра и е умрълъ на 99 година възрастъ.

Острата подагра може бързо да се исцъри съ мразовецъ, но понеже това вещество е спирнодействиующе, то само лъкаря може да го предпише. Тя може да се излъкува и съ алкали-чески бани отъ 35 или 36 градуса продължени отъ единъ до два часа и да се повторяватъ два пъти на денъ. Слѣдъ ба-ниятъ болниятъ трѣбва да постои въ топло лѣгло, да му се ра-стрипа болната става съ лимоненъ сокъ и послѣ да се памаже съ мазь. Ако нѣма възможность да се правятъ алкалически бани, тогава може болния да се растрие съ алкалически ра-створи, но не и болната става. На болниятъ се дава да пие диуретически и испепителни пшитата. Въобще подаграта трѣбва да се лѣкува отъ лъкаря. Ако ли подаграта се появи въ пѣ-котъ вътрѣшнъ органъ, трѣбва веднага да да се повика лѣка-ря, а до като той дойде, да се турятъ спипазми по краката на болниятъ.

Ревматизъмъ обзема въобще голѣмитъ стави. Той се по-явява слѣдъ едно бързо истиване. Тѣзи болѣсть е твърдѣ под-вижна, мѣсти се твърдѣ лесно оғъ една става на друга. По нѣкога той обзема сърдцето и произвежда ендокардитъ, болѣсть твърдѣ ощастна. Тѣй сѫщо може да обземе и мозъка, и при-чинява тогава смърть въ скоро време, ако не се даде бързо помошь. Противъ ревматизъмъ сѫ полезни възтоцилътъ продъл-жителни бани, опия, аборита, по нѣкога очистителнитъ, диуре-тическитъ пшитата безъ или съ спирта отъ 4 до 5 грамма на денъ. Но едно отъ най-добрите средства противъ тѣзи болѣсть въ остринитъ й периодъ е салициловата киселина или салици-ловий натръ. Хроническитъ ревматизъмъ се лѣкува почти как-то и хроническата подагра.

Ревматически болки. Тѣ сѫ сѫдѣствиес на истиване, би-вать постоянни или се мѣстятъ, обемать вѣкон отъ окопечно-ститъ или друга нѣкоя часть на тѣлото; тѣ се измѣняватъ споредъ промѣняннната въ въздуха; тѣ не сѫ придружени отъ треска. Хората конто страдаятъ отъ таинива болки трѣб-ва да носятъ вълнени дрѣхи по кожа. Противъ тѣзи болки се употребляватъ сухи бани, везикатори, растрибания сутревъ и

вечерь съ амониево масло. Тѣфнитъ минерални бани сѫщо сѫ полѣзни.

Невралгия. Невралгиятъ сѫ болки постостояни или периодически, ограничени въ единъ нервъ и по нѣкога биватъ силни до не-търпимостъ. Тѣ зависятъ по нѣкога отъ истиване, други пакъ отъ ослабване на организъмъ, отъ болѣзнени спирити, отъ наследственостъ, отъ скърбъ, отъ мекъ животъ, особено като се прибави още и едно изобилие храпение и злоупотрѣбление съ пола. При лѣчението на тѣзи болки трѣбва да зе издири първомъ причината и да се отстрани. Когато невралгията е преривна, тогава кинина бива много полѣзенъ въ доза отъ 25 до 50 сантиграмма, или пъкъ цвѣтъ отъ камомила отъ 4 до 5 грамма. Сухитъ или кървави бани, акупунктурата, повърхностнитъ пригорявания, продължителнитъ възтопли бани, минералнитъ бани, електричеството, опия, аконита, екстрактъ отъ попадия, желѣзни приготовления, растривания и пр. и пр. сѫ добри срѣдства противъ невралгията; тѣхното употребление зависи отъ причината на болѣствта.

(Сподва).

Често ли се срѣща у настъ въ България ужасната болѣсть „Lepra“ или тѣй наречената „Elephantiasis Grecorum“?

Този въпросъ ми доиде на умъ, като прочетохъ въ руския журналъ «Еженедѣльная клиническая газета» доклада на О. В. Петерсена, прочетенъ на събранието на естествоиспитателитъ въ Кёльнъ. Той каза че отъ литературата на тази болѣсть се вижда че тя е повече распространена, отъ колкото го мислятъ обикновенно. Въ Русия тя е най повече распространена въ Остзейския край. Въ XIII столѣтие тя върлуваше тамъ въ такова количество, щото въ една само Лифляндия имаше до сто отдѣлни кѫщи за помѣщане на подобни болни. Но както на всѣкаждъ въ Европа, тѣй и въ Русия тя почна да се намалява въ XVII столѣтие и се забрави съвершенно. Обаче

тя се памира и до сега въ Норвегия, Турция, Гърция, Испания, видяха я и въ Франция, Италия, Австро-Унгария, Германия. Рускиятъ учени изучаваха тази болестъ главно въ Лифляндия, гдѣто памибраха повече материалъ. Въ последниятъ години деритскиятъ професоръ Валь и нѣколко отъ неговите ученици се заеха съ изслѣдванія по лепрата въ остзейския край. Тѣ памибраха тамъ такова голѣмо количество лепрозини щото професоръ Валь предирие сериозна борба противъ тази болестъ, като распространяваше идеята за образуваніе на одна колония за лепрозинитѣ и основа даже въ Деритъ дружеството за прекореняваніе на проказата. Врачебното мѣстно управление, понитано отъ общнинитѣ, се исказа въ този смисълъ че общнинитѣ трѣбва да иматъ отдѣлни къщи за помѣщаніе на лепрозинитѣ, при които да има и медицинска помощъ. Подиръ Лифляндия второто мѣсто по количеството на лепрозини болни, въ Руссия, заема кубанска областъ. Отъ тамъ казацитетъ, като се преселиха на Кавказъ, пренесоха и тамъ болѣстта. Появи се тогава въпросъ, да ли е заразителна лепрата, или не. Професоръ Каминскій отиде въ Нарсанъ, за да види тамъ болинитѣ и се върна съ убѣждение че лепрата не се предава. Всѣдствието на това уничижиха отдѣлнитѣ помѣщанія, които имаше въ Новочеркасскъ за лепрозинитѣ. До сега нѣкои се на мнѣніе че лепрата не е заразителна, но е наследственна. Въ 1879 г. Киевскиятъ професоръ Минхъ, като предирие едно изтuvаніе за изслѣдваніе на ветланската чума, срѣща по край Волга лепрозин болни и съ голѣмо усѣрдие почна да изучава тази болестъ. Той въ течение на 8 години ходи на Кавказъ, на Волга, въ Кримъ и Самаркандъ, видя 343 лепрозини и направи за тѣхъ съобщение въ своето голѣмо съчинение, което ще състои отъ 3 части: 1, материали, 2, исторіята и патологията, и 3, етнологията на лепрата, и нейното распространение въ Руссия, въ географическо отношение. До сега се яви само първия томъ, къмъ който се приложени и много фотографии снети отъ самия професоръ Минхъ.

О. В. Петерсенъ казва че това съчинение ще бѫде най

доброто отъ всичкитѣ които се явявали до сега върху лепрата, и се надѣва че и руското правителство ще обърне отново внимание върху тази болѣсть.

Самъ Петерсенъ почна да събира свѣдѣнія за лепрата въ послѣднитѣ години и събра за 43 случаи които се констатирани въ послѣднитѣ 16 години. Но той мисли че трѣбвало да е имало още случаи, по че малко мисляха за лепрата и я смигаха съ сифилисъ. Ноголѣвата частъ на лепрознитѣ бѫши родомъ отъ иетербургската губернія, тѣй щото Петерсенъ мисли че тамъ има гнѣзда на тази болѣсть. Всичкитѣ случаи събрали отъ Петерсена за лепрата по цѣлата Руссия се 817, но той е увѣренъ че тѣ се много повече, но се неизвестни. Петерсенъ е на мнѣніе че лепрата се распространява отъ извѣстнитѣ центрове къмъ периферията, паралелно съ движението на населението. Но тѣй като нѣкои учени мислятъ че лепрата не е заразителна, то Петерсенъ предлага на обежданіе на събранието слѣдующите двѣ ипотези: 1, лепрата е бацилна болѣсть, която се пренася презъ докосваніе, но за попатътишното развитието на пренесенитѣ микроорганизми трѣбва вѣроятно лично предрасположение, тѣй като и другитѣ бактерии за култура изискватъ извѣстна хранителна сфера (единитѣ разстѣжъ само на агаръ-агаръ, другитѣ само на пентонъ отъ месото и т. н.) 2, Предъ видъ на това че не може да се исклучи възможността за пренасянето на лепрата отъ човѣкъ, изиска се устройство на една колония за лепрознитѣ, съ помощта на която болниятѣ могатъ да се отдѣлятъ и съ това да се въспиренитствува на распространението на заразата. Разбира се при това не трѣбва болниятѣ да се провождатъ насилиствено въ колония.

Толкова отъ доклада на О. В. Петерсена. Съществува ли проказата, лепрата, у насъ, азъ не го знаехъ, до като исвидѣхъ единъ случай съ собствените си очи, въ Пловдивската болница. На 12 Декември 1888 дойде въ болницата отъ Штиманската околия, село Радоиль една жена Евгена Паунова 33 години, за да постжиши въ болницата, защото не-

то можъ и, нето роднинитѣ не я искатъ, по причина на страшната миризма, която издаватъ ранитѣ на долнитѣ и краища. Като казахъ на жената да ми покаже краката си, азъ неволно бѣхъ принудена да отстѫня назадъ и да приинша растворъ отъ сублимата да й омиятъ краката преди да я преглѣдамъ. Сублимата въ първата минута като че уничтожи невъзможната миризма и азъ констатирахъ следующето: лѣвата нога, отъ стъпалото до колѣното спло отечена, но отека не е мекъ както при оедата, а то е просто задебеляла, гипертрофирана, кожа, на място червела, на място кафяна, на място бѣла. Тукъ тамъ се памиратъ голѣми рѣброве, подъ колѣното се памиратъ папулозни възвищания, помежду които доста дълбоки трапове, отъ които истича гнойно-серозна, вонеща, жидкост. Тѣзи възвищения се още иомногобойни кждѣ стъпалото, гдѣто тѣ обръжаватъ съчленението и кждѣ траповетѣ, помежду гипертрофираните напили, се още подълбоки. Сѫщо такива измѣнения, но въ помалъкъ размѣръ, се памиратъ и на дясната нога. Освѣтилъ невъзможността да работи по причината на отеченитѣ си крака, болната се оплаква и отъ безсъници вслѣдствие на силни болки. Другитѣ функции се исправихъ жената има добъръ апетитъ. Като дойде въ болницата съ пълна вѣра че ще оздравѣе, тя отъ началото бѣше весела, но малко по малко като видя че никакви средства пѣмать влияние върху нейната болѣсть, тя дойде въ отчаяние, почна да плаче денъ и нощъ, толкова повече че другитѣ жени все ѝ се караха по причина на невинносимата миризма която идеше отъ пея. Отдѣлна стая въ болницата нѣмаше за да я помѣстимъ, тъй щото бѣхме принудени да я пустнемъ у дома ѝ. Никой отъ нея не се зарази, при всичко че тя стоя въ болницата почти 2 мѣсяца, но разбира се този единствениъ случай не може да говори пето за, нето противъ, заразителността на болѣствата. Желателно би било, тъй като имаме сега два медицински вѣстника, напитѣ коллеги да съобщаватъ за подобни случаи, когато ги срѣщатъ въ своята практика.

Д-ръ А. Головина.

Училищна игнена.

ВЛИЯНИЕТО НА УЧИЛИЩЕТО ВЪРХЪ ЗДРАВИЕТО НА ДЪЦАТА.

(Предъложение отъ брой 26.)

Учителският надзор. Въ класса наставникът тръбва да надопрява съдържанието на дъцата, за да ги предпази отъ опасностите за които по прѣди се говори, той тръбва да се старае да подържа и да владѣе вниманието на дъцата съ едно преподаване въ което да има повече практика отъ колкото теория, въ което предимствията да говорятъ наглядно, като въ същото време урокътъ да се отиравя на разума; да не се пресилватъ по слабите дъца и недоразвитите, и да не се изисква отъ тѣхъ повече отъ това което могатъ.

Когато дъцата сѫ въ класса не тръбва да излизатъ на вънъ, и ако имъ се позволя да излизатъ да бѫде исключение.

Презъ време на рекреациите, сѫщо тръбва да има падзоръ, но той бива по другъ отъ тоя когато дъцата сѫ въ класът той є необходимъ въ отношение къмъ здравието и нравствеността.

При распушчението на дъцата по пладиѣ и вечеръта присъствието и окото на учителятъ сѫ необходими, за да предпазва дъцата отъ пѣкоти случаи и особено когато учениците се намира на улици гдѣто има повече проходящи.

Начинътъ за пареждането на учениците. Начинътъ въ пареждането на дъцата въ класса има значение отъ игненническа точка зрѣние. Съ един добръ приспособенъ училищни мобили споредъ рѣстъта на дъцата има явни преимущества отъ точка зрѣние за здрадието, като има възможностъ съкъ единъ ученикъ да съди спорѣдъ боя си на съответствующите членове и маси.

Парѣждането на дъцата по достоинството имъ изисква за съка недѣля, за съки мѣсецъ едно размѣстване на членовете за да може да имъ се приспособи споредъ рѣстъта. Тая система не е практичесна и учениците насилиствено се излагатъ да прѣтергятъ всичките неудобства за които поменахме

по случай на тълоположенията. За това тамо дъто има възможност чиповетъ да могатъ да се приспособяватъ споредъ ръстъта на дъцата съ извъненъ механизъмъ, и да се нареджатъ по способностъ, то по добре съ да се нареджатъ споредъ височината на ръстътъ.

Сложниятъ упражнения, полезниятъ топографическите расходки, и пр. — Преди да говоримъ за чисто физическите упражнения, тръба да се спомене за сложните упражнения, дъто и умътъ до една степенъ се упражнява. То въ този видъ упражнения влизатъ полезните расходки, на които целта е да запознаватъ дъцата съ нови познания, обозначени да напомнятъ ученика съсъ тъй интересното практическо изучаване на ботаниката, нирвоначалната геология; посещенията на музеите, на строителните заведения, фабриките и пр.

Доказано е вече че въ този видъ преподаванието въ които се обработватъ всичките човешески дължности, чрезъ упражнението на всичките способности се улгчава заизванието на здравието.

Много полезни познания се добиватъ чрезъ виждането, чрезъ пишанието, чрезъ ушиятъ и то безъ уморяване и безъ усилие. Много интересни и обикновени приспособления отъ физиката и отъ химията могатъ да се покажатъ на учениците безъ да се уморяватъ и даже това имъ послужва за развлечението и почивка.

Тия расходки съ твърдъ много полезни за по горните училища, а колко повече тръбба да съ полезни за нирвоначалните училща, отъ които дъцата твърдъ на ръжко ще намиратъ въ семейството си единъ въщъ ръководителъ за да може да направи да имъ бѫдатъ ползовитъ такивите расходки.

Топографическите расходки влизатъ въ същата категория. Въ тия расходки се правятъ изучаване на направленията, разпознаване на растоянията, правятъ се рекогнисировки, прегледи, малки сръди, напредвания, покръщания, дефилирвания, и прочее.

(Следва).